

## **ПРИМІТКИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА 2021 РІК**

### **1. Інформація про підприємство**

Дана окрема фінансова звітність АТ «Оператор ринку» за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року, затверджена до випуску відповідно до рішення в. о. Генерального директора від 27 квітня 2022 року.

На виконання Закону України від 13.04.2017 №2019-VIII «Про ринок електричної енергії» (далі Закон України №2019-VIII) Кабінетом Міністрів України постановою від 17.04.2019 №324 було утворено державне підприємство «Оператор ринку» шляхом виділу з Державного підприємства «Енергоринок».

28 липня 2021 року Кабінет Міністрів України розпорядженням №832-р визначив Міністерство енергетики України уповноваженим органом управління єдиного майнового комплексу державного підприємства «Оператор ринку».

20 грудня 2021 року ДП «Оператор ринку» перетворено в акціонерне товариство «Оператор ринку» (далі – АТ «Оператор ринку» або Товариство/Підприємство).

Постановою Кабінету Міністрів від 22.05.2019 №454 затверджений Статут ДП «Оператор ринку», наказом Міністерства енергетики України від 20 грудня 2021 №344 затверджено Статут АТ «Оператор ринку», де зазначено, що Підприємство є правонаступником усіх прав та обов'язків державного підприємства «Оператор ринку».

Розпорядженням Кабінету Міністрів 12.06.2019 №403-р затверджено розподільчий баланс виділу державного підприємства Гарантований покупець і державного підприємства «Оператор ринку» станом на 31.05.2019 року. 18.06.2019 ДП «Оператор ринку» набуло статусу юридичної особи шляхом внесення відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 24.06.2019 №1169 «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 14.03.2018 №308» затверджені Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (далі – Правила ринку); постановою НКРЕКП від 25.06.2019 №1216 ДП «Оператор ринку» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності зі здійснення функцій оператора ринку.

Запуск нової моделі ринку електричної енергії, який передбачено Законом України №2019-VIII «Про ринок електричної енергії», відбувся вчасно у термін 01.07.2019, при цьому, перші торги на ринку «на добу наперед» розпочались вже 30.06.2019 року.

01.07.2019 року ДП «Оператор ринку» набуло статусу платника податку на додану вартість шляхом включення його до Реєстру платників ПДВ.

Відповідно до Статуту Підприємство діє на принципах повної господарської самостійності і самоокупності, несе відповідальність за наслідки своєї господарської діяльності та виконання зобов'язань перед партнерами і державою

Основними напрямками діяльності ДП «Оператор ринку» є забезпечення функціонування ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, та організацію купівлі-продажу електричної енергії на цих сегментах ринку.

На ринку «на добу наперед» купівля-продаж електроенергії здійснюється на наступну добу за днем проведення торгів. Ціна на цьому сегменті ринку визначається за принципом граничного ціноутворення із забезпеченням мінімізації ціни та максимізації обсягів торгівлі.

На внутрішньодобовому ринку купівля-продаж електроенергії здійснюється безперервно після завершення торгів на ринку «на добу наперед» та впродовж доби фізичного постачання

електричної енергії. Цей сегмент ринку дає змогу учасникам ринку скорегувати свої торгівельні позиції.

На виконання Закону України №2019-VIII розрахунки за куповану та продану електричну енергію на РДН та ВДР здійснюються з використанням банківських рахунків умовного зберігання – рахунків ЕСКРОУ, які відкриті учасниками ринку в Уповноваженому банку – АТ «Ощадбанк».

ЕСКРОУ рахунки унеможливили появу боргів на сегментах нового енергоринку РДН та ВДР, мінімізували ризики для «Оператора ринку» та забезпечили виконання учасниками ринку фінансових зобов'язань. З 01 січня 2021 до 31 грудня 2021 року «Оператор ринку» забезпечено 100% розрахунки за електричну енергію на ринку «на добу наперед» і внутрішньодобовому ринку.

Вартість послуг «Оператора ринку» складається з двох складових — фіксованого платежу за участь на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, а також платежу за здійснення операцій з купівлі-продажу електроенергії на цих сегментах ринку. Розмір фінансованого платежу та тариф за здійснення операцій відповідно до Правил ринку погоджено постановою НКРЕКП від 18.11.2020 №2124 зі змінами відповідно до постанов НКРЕКП від 11.06.2021 №971 та від 17.11.2021 №2236.

## **2. Зміни в обліковій політиці**

Відповідно до Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ДП «Оператор ринку», починаючи з 1 січня 2021, перейшло на ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності (далі – МСФЗ). Наказом ДП «Оператор ринку» від 18 грудня 2020 №254 введено в дію облікову політику за міжнародними стандартами фінансової звітності, де зафіксовані основні принципи, методи і процедури, які використовуються Підприємством в 2021 році для формування і подання звітності.

Облікова політика за міжнародними стандартами фінансової звітності ДП «Оператор ринку» погоджена органом управління – Кабінетом Міністрів України 21.04.2021.

Також, відповідно до листа від 07.10.2021 №26/1.3-23.3-16108 Міністерство енергетики України погодило застосування ДП «Оператор ринку» вибраних принципів, методів і процедур для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Згідно з частиною 5 статті 8 Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Міністерство енергетики України розглянуло облікову політику за міжнародними стандартами фінансової звітності АТ «Оператор ринку», яка затверджена наказом Підприємства від 29 грудня 2021 №11 «Про облікову політику АТ «Оператор ринку», та погоджує її.

## **3. Основа для підготовки фінансової звітності**

Фінансова звітність складена станом на 31 грудня 2021 року й охоплює період з 1 січня 2020 по 31 грудня 2021.

Фінансова звітність складена у національній валюті України – гривні. Вся фінансова інформація, представлена в українських гривнях, округляється до найближчої тисячі («тис. грн.»), якщо не вказано інше.

### **3.1 Заява про відповідність**

Зазначена фінансова звітність була підготована у відповідності з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), виданими Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО).

При підготовці даної фінансової звітності керівництво ґрунтувалося на своєму кращому знанні розумінні Міжнародних стандартів фінансової звітності та інтерпретацій, фактів і обставин, які

могли вплинути на цю фінансову звітність, які були випущені та вступили в силу на момент підготовки цієї фінансової звітності.

### *3.2 Безперервність діяльності Підприємство*

Дана фінансова звітність складена за припущенням щодо безперервності діяльності Підприємства, що передбачає реалізацію активів та погашення зобов'язань під час звичайної господарської діяльності.

21 лютого 2022 року президент Росії оголосив про визнання незалежності двох регіонів України - самопроголошених Донецької народної республіки та Луганської народної республіки, і наказав ввести війська у дві контрольовані повстанцями східні області. Декілька країн у відповідь оголосили про введення санкції проти Росії. 23 лютого 2022 року Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення про запровадження надзвичайного стану. 24 лютого 2022 року президент Росії оголосив про «спеціальну військову операцію» в Україні, що фактично означало початок навмисної, неспровокованої війни Російської федерації проти України. Російські війська негайно розпочали масштабний військовий наступ на Україну з повідомленнями про ракетні удари та вибухи у великих містах України. Президент України Володимир Зеленський підписав указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», який затверділа Верховна Рада. Наразі українська армія продовжує опір російським військам. Водночас Західний світ разом із традиційно нейтральними країнами (Японія, Швейцарія тощо) запроваджує санкції проти Росії через її вторгнення в Україну, що націлені на російську економіку, фінансові установи та окремих осіб. Крім того, велика кількість міжнародних компаній призупиняє свою діяльність в Росії.

Остаточне вирішення та наслідки цих подій важко передбачити, але вони можуть мати подальший серйозний вплив на українську економіку та бізнес Підприємства.

Вищезазначені питання вказують, що існує суттєва невизначеність, що може поставити під значний сумнів здатність Підприємства продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

З часу запровадження воєнного стану Підприємство працювало і продовжує працювати в штатному режимі, всі розрахунки з учасниками РДН та ВДР проводяться за розкладом.

Керівництво продовжує докладати зусиль для виявлення та пом'якшення впливу на Підприємство та впевнене в здатності Підприємства продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Тому фінансова звітність не містить будь-яких коригувань, які стосуються можливості відшкодування та класифікації відображених сум активів або сум та класифікації зобов'язань, які могли б знадобитися, якби Підприємство не було здатне продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

### *3.3 Умови функціонування та економічна ситуація*

Починаючи з 2014 року Україна перебуває у стані політичних та економічних потрясінь. Крим, автономна республіка у складі України, фактично анексований Російською Федерацією. Україна також сильно постраждала в результаті розгортання сепаратистських рухів в Луганській та Донецькій областях, які підтримуються з-за кордону. Уряд втратив контроль над окремими районами Донецької та Луганської областей.

Стрімка девальвація національної валюти, прискорення інфляції, падіння реальних доходів населення, зменшення надходження виручки та капітальних інвестицій, відтік капіталу з економіки України зумовили відповідне падіння валового внутрішнього продукту.

Курси обміну гривні відносно основних валют, представлені таким чином

	31 грудня 2021	31 грудня 2020
Долар США	27,2782	28,2746
Євро	30,9226	34,7396

Для підтримання економіки країни уряд вдається до зовнішніх запозичень, але іноземні донори висувають свої вимоги, головними з яких є боротьба із корупцією і проведення системних реформ. Стабілізація економічної ситуації залежить від успіху зусиль українського уряду, при цьому подальший розвиток економічної та політичної ситуації наразі неможливо передбачити.

Діяльність Підприємства регулюється державою у частині встановлення відпускних тарифів та в частині здійснення загального контролю з ліцензованих видів діяльності. Підприємство здійснює ліцензійну діяльність оператора ринку електричної енергії відповідно до постанов НКРЕКП.

#### 4. Операційне середовище

АТ «Оператор ринку» здійснює свою діяльність в Україні. Економіка України є відкритою, недиверсифікованою та вважається ринковою з ознаками перехідної, має критичну залежність від світових цін на сировинні товари та низьку ліквідність на міжнародному ринку капіталу.

Крім того, вплив продовження російської збройної агресії проти України в окремих частинах Луганської та Донецької областей, що почався навесні 2014 року, не закінчений; частини Донецької і Луганської областей залишаються під контролем самопроголошених республік, і українська влада в даний час не має можливості в повній мірі забезпечити застосування українського законодавства на території даних областей. У березні 2014 року ряд подій в Криму привів до приєднання Республіки Крим до Російської Федерації, яке не було визнано Україною та багатьма іншими країнами. Внаслідок цього здійснення діяльності в країні пов'язане з ризиками, які нетипові для інших країн.

#### Спалах COVID-19

11 березня 2020 р ВООЗ оголосила спалах COVID-19 пандемією. Протягом 2021 року пандемія COVID-19 продовжували мати значний вплив на економіку України. Проте, на фоні виконання плану вакцинації населення скасування значної кількості обмежень, що пов'язані із COVID 19 та глобальної економічної рецесії, спричиненої пандемією COVID-19, спостерігається відновлення економіки України.

Управлінський персонал оцінив вплив COVID-19 на знецінення активів Підприємства, його доходи від реалізації, можливість Підприємства генерувати достатній грошовий потік для своєчасного погашення зобов'язань, та можливість продовжувати свою діяльність в осяжному майбутньому. На дату випуску цієї фінансової звітності, вплив COVID-19 на діяльність Підприємства не був суттєвим.

Управлінський персонал продовжує докладати зусиль для пом'якшення наслідків пандемії COVID-19 на результати Підприємства; однак, існують фактори, що знаходяться поза межами знань та контролю, включаючи тривалість та тяжкість цього спалаху, будь-яких подібних спалахів, а також вжитих подальших урядових та регуляторних дій.

### **Загроза вторгнення**

У березні-квітні та жовтні-листопаді 2021 року Росія почала збирати війська та військову техніку біля кордону з Україною, що представляє собою найвищу мобілізацію з моменту анексії Криму в 2014 році. До грудня 2021 поблизу кордону з Україною було розміщено орієнтовно понад 100 тисяч російських військовослужбовців. Багато західних урядів закликали своїх громадян покинути Україну. У той же час російський уряд неодноразово заперечував, що має будь-які плани вторгнення в Україну.

Керівництво стежить за розвитком поточної ситуації і, за необхідності, наскільки це можливо, вживає заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків. Подальший негативний розвиток цих подій та їх негативний вплив на фінансовий стан та результати діяльності Підприємства наразі неможливо передбачити.

### **5. Використання оціночних суджень і припущень**

Оціночні судження і припущення, включають:

- терміни експлуатації основних засобів;
- зобов'язання з пенсійного забезпечення та інші виплати працівникам.

Діапазон строків корисного використання (експлуатації) основних засобів становить від 12 до 216 місяців, в тому числі по групах:

- будинки, споруди - 36 до 216 місяців;
- машини та обладнання - 12 до 144 місяців;
- транспортні засоби - 60 місяців;
- інструменти, прилади, інвентар, меблі - 12 до 144 місяців.

Витрати за пенсійним забезпеченням за програмою з фіксованою сумою виплат визначаються з використанням актуарних оцінок. Актуарна методика розрахунку передбачає здійснення припущень щодо ставки дисконтування, очікуваного рівня доходності активів, майбутнього збільшення заробітної плати, рівня смертності та майбутнього збільшення пенсій. У зв'язку з тим, що такі програми є довгостроковими за своєю природою, зроблені припущення містять елемент невизначеності.

Усі припущення переглядаються на звітну дату. При визначенні відповідної ставки дисконтування керівництво Підприємства бере до уваги поточні відсоткові ставки по державним позикам. Рівень смертності базується на публічно наявних таблицях рівня смертності для України. Більш детальна інформація про використані припущення наводиться в Примітці 24.

### **6. Основні облікові оцінки та припущення**

Підготовка фінансової звітності Підприємства вимагає від її керівництва винесення суджень та визначення оціночних значень і припущень на кінець звітного періоду, які впливають на відображені у звітності суми доходів, витрат, активів і зобов'язань, а також на розкриття інформації про умовні зобов'язання. Проте невизначеність у відношенні цих припущень і оціночних значень може привести до результатів, які можуть зажадати в майбутньому істотних коригувань до балансової вартості активу або зобов'язання, щодо яких приймаються подібні припущення та оцінки.

Допущення і оцінні значення Підприємства засновані на вихідних даних, які воно мало в своєму розпорядженні на момент підготовки фінансової звітності. Проте поточні обставини і допущення

відносно майбутнього можуть змінюватися зважаючи на ринкові зміни або непередбачувані Подприємству обставини. Такі зміни відображаються в допущеннях у міру того, як вони відбуваються. Професійні судження, які чинять найбільш суттєвий вплив на суми, що відображаються у фінансовій звітності, та оцінки, результатом яких можуть бути значні коригування балансової вартості активів та зобов'язань протягом наступного фінансового року, включають:

### **Визнання виручки від операцій, що відбуваються на ринку електричної енергії**

Підприємство є оператором ринку на добу наперед та внутрішньодобового ринку електричної енергії, обов'язки якого полягають у організації та проведенні торгів. Зважаючи на те, що:

- Підприємство не впливає на формування ціни на електричну енергію, а саме не подає заявки з цінами купівлі-продажу електричної енергії;
- Підприємство здійснює купівлю-продаж електричної енергії виключно за запитом та в обсягах визначених продавцем та/або покупцем;
- відповідальність за небаланси електричної енергії несе оператор системи передачі;
- Підприємство виконує функцію із організації продажу електричної енергії та відповідає лише за проведення розрахунків за результатами торгів,

то за договорами купівлі-продажу електричної енергії Підприємство виступає агентом та не визнає виручку від купівлі-продажу електричної енергії. Виручка Підприємства визнається як у агентська винагорода у розмірі змінного та фіксованого платежів від учасників ринку.

### **Строк корисного використання нематеріальних активів та основних засобів**

Амортизація нематеріальних активів та знос основних засобів нараховуються протягом строку їх корисного використання. Строки корисного використання засновані на оцінках керівництва того періоду, протягом якого актив приносить прибуток. Ці строки періодично переглядаються на предмет подальшої відповідності.

### **Знецінення торгової та іншої дебіторської заборгованості**

Керівництво оцінює збитки від знецінення шляхом оцінки можливості погашення дебіторської заборгованості на основі аналізу строків виникнення дебіторської заборгованості та відповідного коефіцієнту знецінення стосовно кожного часового інтервалу. Факти, що приймаються до уваги в ході оцінки платоспроможності відповідної групи дебіторів за часом виникнення, враховують аналіз дебіторської заборгованості за строками виникнення, а також очікувану вірогідність не погашення заборгованості групою дебіторів у відповідному часовому проміжку. Якщо фактичне погашення заборгованості виявиться меншим ніж за оцінкою управлінського персоналу, Підприємство відображає в своєму обліку додаткові витрати у зв'язку із знеціненням заборгованості.

### **Обов'язкові платежі в бюджет**

Підприємство є унітарним державним підприємством та відповідно до статті 11-1 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» та Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями» (далі – Положення), зобов'язане частину чистого прибутку відрахувати до бюджету. Розрахунок частини чистого прибутку (доходу) разом з фінансовою звітністю подається державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями до органів державної податкової служби у строк, передбачений для подання декларації з податку на прибуток підприємств.

Частина чистого прибутку (доходу) сплачується державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями до державного бюджету наростаючим підсумком щоквартальної фінансово-

господарської діяльності за відповідний період у строк, встановлений для сплати податку на прибуток підприємств.

За своєю суттю сплата частини чистого прибутку є обов'язковим платежем та має бути сплачений в обов'язковому порядку. Відповідно, зобов'язання по нарахуванню відрахувань по сплаті частини чистого прибутку визначається не у кварталі сплати частини чистого прибутку, а у кварталі, за який це відрахування має бути сплачено та визнається відповідне зобов'язання або переплата.

Розмір та база внесків на регулювання визначається на підставі відповідної постанови НКРЕКП.

Внески на регулювання сплачуються щоквартально суб'єктами господарювання до спеціального фонду державного бюджету протягом перших 30 днів поточного кварталу, наступного за звітним. Сплачені понад необхідний розмір внески на регулювання не підлягають поверненню і враховуються при сплаті внеску на регулювання в наступних періодах. Відповідно, витрати по нарахуванню зобов'язання по сплаті внеску, мають бути відображені у тому ж звітному періоді, в якому відображено дохід (виручка) за операціями з організації купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку з якого визначено внесок на регулювання.

### **Основні положення облікової політики**

Облікова політика, викладена нижче, послідовно застосовувалася до усіх періодів, поданих у цій фінансовій звітності.

### **Нематеріальні активи**

Нематеріальні активи визнаються активом, якщо є ймовірність отримання майбутніх економічних вигід від використання активів та собівартість активу можна достовірно оцінити.

Придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс Підприємства за первісною вартістю (собівартістю), коли вони стають придатними для використання у визначений спосіб.

Собівартістю об'єкту нематеріальних активів вважається сума сплачених грошових коштів чи їх еквівалентів або справедлива вартість іншої форми компенсації, наданої для отримання активу на час його придбання або створення.

Після первісного визнання в якості активу, нематеріальні активи обліковуються за моделлю собівартості (історична собівартість за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення).

Для всіх видів нематеріальних активів Підприємство використовує прямолінійний метод нарахування амортизації. Нарахування амортизації нематеріального активу здійснюється щомісячно впродовж строку експлуатації та починається з моменту, коли цей актив є придатним для використання, тобто коли він перебуває у тому місці і стані, які необхідні для його використання, підтвердженням чого є акт введення в експлуатацію, та нараховується, починаючи з першого місяця після місяця введення в експлуатацію. Амортизація нематеріального активу припиняє нараховуватися в місяці, в якому актив вибуває шляхом його списання, продажу або іншої передачі.

Строк використання нематеріальних активів визначається на підставі технічних паспортів та іншої документації комісією із введення активу в експлуатацію. У випадку відсутності зазначення строку дії (використання) в таких документах Підприємство використовує оціночні (оцінені) строки корисної експлуатації.

Ліквідаційна вартість нематеріальних активів дорівнює нулю.

Нематеріальний актив з необмеженим строком корисного використання не підлягає амортизації, але повинен тестуватися на предмет наявності зменшення корисності нематеріального активу відповідно до МСБО 36 «Зменшення корисності активів». Висновок про те, що строк корисної експлуатації (використання) об'єктів нематеріальних активів є невизначеним, здійснюється

(обґрунтовується) фахівцями Підприємства відповідного напрямку щодо наявності невизначеності, яка виправдовує обачність, що проявляється при оцінці строку корисної експлуатації нематеріального активу.

На кінець кожного фінансового року Підприємство переглядає:

- строк корисної експлуатації, ліквідаційну вартість і метод нарахування амортизації нематеріальних активів з визначенням строком корисної експлуатації;
- період амортизації нематеріальних активів з невизначеним строком корисної експлуатації (чи продовжують і надалі події та обставини підтверджувати оцінку невизначеного строку корисної експлуатації цього активу).

Незавершені капітальні інвестиції містять витрати, безпосередньо пов'язані зі створенням нематеріальних активів та не амортизуються до моменту, коли нематеріальні активи доведені до стану, придатного до використання.

### **Основні засоби**

Об'єкти основних засобів відображаються за первісною вартістю, за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення за їхньою наявністю.

Первісна вартість основних засобів складається з вартості їх придбання, включаючи невідшкодовані податки на придбання, а також будь-які витрати, пов'язані з приведенням основних засобів у робочий стан та їх доставкою до місця використання.

Первісна вартість основного засобу збільшується у випадку здійснення ремонту, реконструкції, модернізації, добудовування, дообладнання, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигід від його використання та оцінка таких витрат може бути достовірно визначена.

Усі інші витрати на ремонти, реконструкції відображаються у складі витрат звітного періоду. Якщо суттєві компоненти одиниці основних засобів мають різні строки корисного використання, вони обліковуються як окремі одиниці основних засобів.

Об'єкти основних засобів знімаються з обліку при їх вибутті або у випадку, якщо від їх подальшого використання не очікується отримання економічних вигід. Прибуток або збиток від вибуття активу (розраховується як різниця між чистими надходженнями від вибуття і балансовою вартістю активу), включається до звіту про сукупний дохід у періоді, в якому визнання активу припиняється. Після вибуття активу, що був отриманий від власника, первісна вартість такого активу з додаткового капіталу перекласифіковується до нерозподіленого прибутку.

Знос відображається у звіті про сукупний дохід і нараховується на основі прямолінійного методу з використанням норм зносу, що визначаються, зважаючи на передбачуваний термін служби кожної одиниці основних засобів.

Знос придбаних активів та активів, отриманих від власника, починається з моменту, коли відповідний актив був введений в експлуатацію. Термін корисного використання, відповідні норми амортизації та ліквідаційна вартість визначаються для кожного об'єкта згідно з затвердженими в Підприємства вимогами.

Амортизація основних засобів розраховується щомісячно прямолінійним методом відповідно до строків корисного використання. Строки корисного використання визначає комісія по веденню в експлуатацію основних засобів.

Для цілей розрахунку амортизації ліквідаційна вартість основних засобів прирівнюється до нуля, крім як для групи «Транспортні засоби», якщо інше не установила комісія при введенні об'єкта в експлуатацію. Для групи «Транспортні засоби» ліквідаційною вартістю є вартість продажу транспортного засобу у віці, в якому закінчився термін корисного використання, який був визначений при оприбуткуванні транспортного засобу або переглянутого терміну корисного використання, якщо мав місце перегляд.



Первісна вартість отриманих основних засобів в частині що отримані безоплатно від третіх осіб, а саме: переданих з комунальної власності місцевими органами самоврядування, передача яких здійснюється відповідно до чинного законодавства, та об'єктів основних засобів, які виявлено при проведенні інвентаризації дорівнює справедливій вартості на дату отримання з урахуванням прямих витрат, що понесені в зв'язку з отриманням та доведенням таких об'єктів до стану, придатного до використання. Справедлива вартість таких безоплатно отриманих основних засобів відображається при визнанні основного засобу в обліку з одночасним відображенням у капіталі.

Підприємство капіталізує витрати на позики, що мають безпосереднє відношення до придбання, будівництва або виробництва кваліфікованих активів, як частину вартості цього активу.

Незавершені капітальні інвестиції включають в себе роботи з будівництва, виготовлення, реконструкції, модернізації, технічного переоснащення (шляхом модернізації), придбання об'єктів основних засобів, які на дату балансу не введені в експлуатацію, а також аванси сплачені для придбання таких необоротних активів.

Придбані (виготовлені) основні засоби включають у себе промислово-технологічне обладнання, електричне устаткування, передавальні пристрої, побутове обладнання, комплектуючі тощо.

Незавершені капітальні інвестиції відображаються по собівартості за вирахуванням збитків від знецінення. Незавершене капітальне будівництво та придбані (виготовлені) основні засоби не амортизуються до моменту закінчення будівництва відповідних активів і вводу їх в експлуатацію, коли основні засоби доведені до стану, придатного до використання.

### **Зменшення корисності нефінансових активів**

Одиницею, яка генерує грошові кошти є вся сукупність всіх активів Підприємства. На кожну звітну дату Підприємство визначає, чи є ознаки можливого зменшення корисності активу. Якщо такі ознаки існують, або якщо необхідно виконати щорічне тестування активу на зменшення корисності, Підприємство оцінює суму очікуваного відшкодування активу. Сума очікуваного відшкодування активу - це більша з наступних величин: справедливої вартості активу або сукупності активів, що генерує грошові потоки, за вирахуванням витрат на продаж, і вартості використання активу. Сума очікуваного відшкодування визначається для окремого активу, за винятком активів, які не генерують надходження грошових коштів, які, в основному, незалежні від надходжень, що генеруються іншими активами або групами активів. Якщо балансова вартість активу перевищує його суму очікуваного відшкодування, актив вважається таким, корисність якого зменшилася і списується до вартості відшкодування. Під час оцінки вартості використання, майбутні грошові потоки дисконтуються за ставкою дисконтування до оподаткування, яка відображає поточну ринкову оцінку вартості грошей у часі та ризики, притаманні активу. Збитки від зменшення корисності визнаються у звіті про фінансові результати за період в складі тих категорій витрат, які відповідають функції активу, корисність якого зменшилася.

На кожну звітну дату Підприємство визначає, чи є ознаки того, що раніше визнані збитки від зменшення корисності більше не існують або зменшилися. Якщо така ознака є, розраховується сума відшкодування. Раніше визнані збитки від зменшення корисності відновлюються тільки у тому випадку, якщо мала місце зміна в оцінці, яка використовувалася для визначення суми очікуваного відшкодування активу, з часу останнього визнання збитку від зменшення корисності. У зазначеному випадку балансова вартість активу підвищується до суми очікуваного відшкодування. Отримана сума не може перевищувати балансову вартість (за вирахуванням амортизації), за якою цей актив визнавався б у випадку, якщо б у попередні роки не був визнаний збиток від зменшення корисності. Сторнування вартості визнається у звіті про прибутки та збитки за період. Після такої зміни вартості майбутні амортизаційні відрахування коригуються таким чином, щоб амортизувати переглянуту балансову вартість активу, за вирахуванням ліквідаційної вартості, на систематичній основі протягом строку корисної служби.

## Облік фінансових інструментів

Фінансовий актив або фінансове зобов'язання визнається у звіті про фінансовий стан тоді, коли суб'єкт господарювання стає стороною контрактних положень щодо цього інструмента. Оцінка фінансових інструментів на звітну дату здійснюється залежно від класифікації фінансового активу та фінансового зобов'язання. Класифікація визначається під час первісного визнання відповідного фінансового інструмента та залежить від його характеру та призначення.

### *Класифікація фінансових активів*

Підприємство класифікує фінансові активи як такі, що надалі оцінюються за:

- амортизованою собівартістю,
- справедливою вартістю через інший сукупний дохід або
- справедливою вартістю через прибуток або збиток.

Для визначення методу оцінки фінансових активів застосовуються два критерії:

- бізнес-модель Підприємства з управління фінансовими активами; та
- установлені договором характеристики грошових потоків за фінансовим активом.

Якщо Підприємство оцінює бізнес-модель для новостворених або новопридбаних фінансових активів, для цілей такої оцінки розглядається інформація про те, як грошові потоки реалізовувались у минулому, разом із усією іншою доречною інформацією. Підприємство застосовує судження під час оцінювання своєї бізнес-моделі з управління фінансовими активами та розглядає всю доречну інформацію, наявну на дату такого оцінювання.

Боргові фінансові активи можуть бути віднесені до категорії за амортизованою вартістю або до категорії за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, тільки в разі, якщо договірні умови фінансового активу генерують у певні дати грошові потоки, котрі є суто виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми. Основна сума – це справедлива вартість фінансового активу при первісному визнанні. Прогенти складаються з компенсації за часову вартість грошей, за кредитний ризик, пов'язаний із заборгованістю за основною сумою протягом певного періоду, а також за інші основні ризики кредитування та витрати, а також із маржі прибутку.

Фінансовий актив оцінюється за амортизованою собівартістю в разі одночасного дотримання обох зазначених нижче умов:

- фінансовий актив утримується в рамках бізнес-моделі, метою якої є утримання фінансових активів для одержання договірних грошових потоків; і
- договірні умови фінансового активу генерують у певні дати грошові потоки, які є виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми.

Підприємство до категорії «Фінансовий актив, що оцінюється за амортизованою собівартістю» відносить грошові кошти та їх еквіваленти, кошти на депозитних договорах, строком розміщення понад 90 днів, кошти на спеціальному рахунку, що зберігаються там на виконання Закону України «Про електронні довірчі послуги», заборгованість за нарахованими відсотками по депозитних рахунках, дебіторську заборгованість з покупцями та замовниками за електричну енергію та послуги Підприємства, дебіторську заборгованість за іншими розрахунками, які виникають на підставі відповідного контракту та погашення якої відбуватиметься грошовими коштами (наприклад, заборгованість за видані поворотні позики). Придбані боргові інструменти інших емітентів (облігації, векселі), відображаються в цій категорії, якщо на дату їх придбання прийнято рішення утримання таких цінних паперів до дати їх погашення без можливого продажу до дати погашення. Таке рішення оформлюється розпорядчим документом директора та надається бухгалтерії для відповідного обліку.

Фінансовий актив оцінюється за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у разі одночасного дотримання обох зазначених нижче умов:

- фінансовий актив утримується в рамках бізнес-моделі, мета якої досягається як шляхом одержання договірних грошових потоків, так і шляхом продажу фінансових активів, і
- договірні умови фінансового активу генерують у певні дати грошові потоки, які є виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми.

До цієї категорії Підприємство відносить боргові інструменти інших емітентів, в разі, якщо на дату їх придбання Підприємство не має наміру тримати їх до дати погашення. Також до цієї категорії Підприємство відносить акції інших емітентів, якщо вони придбані зі стратегічною метою участі в даному емітенті, тобто без намірів використання цих активів у торговій діяльності. Це рішення є безвідкличним та не може бути змінено у подальшому. На дату придбання такого боргового або дольового інструменту таке рішення оформлюється розпорядчим документом директора та надається бухгалтерії для відповідного обліку. Не зважаючи на ведення обліку за моделлю справедливої вартості для боргових інструментів в прибутку/збитку визнаються процентні доходи за методом ефективної ставки відсотка та витрати на створення резерву під очікувані кредитні збитки. Стосовно дольових інструментів дивіденди по них визнаються в прибутку/збитку на дату, коли отримано право на дивіденди.

Фінансовий актив оцінюється за справедливою вартістю через прибуток або збиток, якщо він не оцінюється за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю через інший сукупний дохід.

#### *Класифікація фінансових зобов'язань*

Підприємство класифікує фінансові зобов'язання як такі, що надалі оцінюються за:

- справедливою вартістю через прибуток або збиток, або
- амортизованою собівартістю.

Підприємство здійснює класифікацію всіх фінансових зобов'язань як таких, що в подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю, за винятком:

- фінансових зобов'язань, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток.
- фінансових зобов'язань, що виникають у разі невідповідності передавання фінансового активу критеріям для припинення визнання або в разі застосування підходу подальшої участі.
- договорів фінансової гарантії.
- зобов'язань із надання позики за ставкою відсотка, нижчою від ринкової.
- умовної компенсації, визнаної Підприємством як набувачем при об'єднанні бізнесу. Така умовна компенсація надалі оцінюється за справедливою вартістю з визнанням змін у прибутку або збитку.

До складу фінансових зобов'язань Підприємства, що обліковуються за амортизованою вартістю, відноситься: кредиторська заборгованість за електричну енергію; кредиторська заборгованість перед постачальниками товарів, робіт, послуг; інша кредиторська заборгованість, яка є договірною та погашення якої відбуватиметься грошовими коштами; кредити банків або позики, отримані від інших підприємств; власні боргові цінні папери, що випущені.

За винятком торговельної дебіторської заборгованості, Підприємство під час первісного визнання оцінює фінансовий актив або фінансове зобов'язання за його справедливою вартістю плюс (у випадку фінансового активу, що не оцінюється за справедливою вартістю через прибуток або збиток) або мінус (у випадку фінансового зобов'язання, що не оцінюється за справедливою вартістю через прибуток або збиток) витрати на операцію, що можуть бути безпосередньо віднесені на придбання або випуск фінансового активу або фінансового зобов'язання.

При первісному визнанні Підприємство оцінює торговельну дебіторську заборгованість за ціною операції, якщо торговельна дебіторська заборгованість не містить значного компоненту фінансування згідно з МСФЗ 15.

Подальша оцінка фінансового активу або фінансового зобов'язання здійснюється відповідно до його класифікації. Вартість фінансових активів, які оцінюються за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, зменшується на суми витрат під очікувані кредитні збитки.

#### *Метод ефективного процента*

Оцінка фінансових активів та фінансових зобов'язань, які оцінюються за амортизованою собівартістю здійснюється із використанням методу ефективного відсотка. Розрахунок за методом ефективного відсотка здійснюється шляхом застосування ефективної ставки відсотка до валової балансової вартості фінансового інструменту. Ефективна ставка розраховується як ставка, що точно призводить майбутні грошові потоки за фінансовим інструментом до його первісної вартості. У випадку, якщо номінальна (передбачена договором на придбання фінансового інструмента) ставка відсотка суттєво відрізняється від ринкової ставки для аналогічних фінансових інструментів, то для розрахунку ефективної ставки відсотка обирається ринкова ставка. Номінальна ставка вважається ринковою ставкою, якщо угода укладена на ринкових умовах та не існує жодних свідчень, що доводять неринкові умови угоди. Завжди вважаються угодами з ринковими умовами угоди, що укладаються з банками та іншими фінансовими установами на отримання позикових коштів або розміщення коштів, операції з придбання та продажу облігацій, в тому числі облігацій державної позики. Не вважаються ринковими умовами умови угод, що укладаються з фізичними та юридичними умовами на безоплатній або практично безоплатній основі та строк дії таких угод перевищує один рік з дати їх укладання. В такому разі, справедлива вартість фінансового інструменту визначається як дисконтована вартість майбутніх договірних грошових потоків. Ставка дисконтування визначається на підставі офіційно оприлюдненої середньої ставки кредитування банками України з умовами кредитування, наближеними до умов угоди, укладеної Підприємством, розрахунок якої здійснюється Національним банком України та публікується на його сайті.

Процентний дохід розраховується за методом ефективного відсотка. Розрахунок здійснюється шляхом застосування ефективної ставки відсотка до валової або балансової вартості фінансового активу.

Процентні витрати розраховується за методом ефективного відсотка. Розрахунок здійснюється шляхом застосування ефективної ставки відсотка до валової балансової вартості фінансового зобов'язання.

Якщо вплив дисконтування не є суттєвим, Підприємство використовує «нульову» ставку відсотка для короткострокових безвідсоткових фінансових інструментів.

#### **Зменшення корисності фінансових інструментів**

Підприємство визнає резерв під збитки для очікуваних кредитних збитків за фінансовим активом, що оцінюється за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, дебіторської заборгованості за орендою, за договірним активом або за зобов'язанням із кредитування, і за договором фінансової гарантії та зобов'язань із надання позики за ставкою відсотка, нижчою від ринкової.

Підприємство оцінює очікувані кредитні збитки за фінансовим інструментом у спосіб, що відображає:

- об'єктивну та зважену за ймовірністю суму, визначену шляхом оцінки певного діапазону можливих результатів;
- часову вартість грошей; і
- обґрунтовано необхідну та підтверджену інформацію про минулі події, поточні умови та прогнози майбутніх економічних умов, що може бути одержана без надмірних витрат або зусиль станом на звітну дату.

Дебіторська заборгованість для розрахунку резерву сумнівних боргів (очікуваних кредитних збитків) визнається сумнівною лише за наявності одного з таких чинників, що свідчать про істотне зменшення суми очікуваного відшкодування дебіторської заборгованості на звітну дату порівняно з моментом її первісного визнання як активу:

- наявності об'єктивних свідчень неплатоспроможності контрагента за договірними зобов'язаннями, за якими прострочено виконання такого зобов'язання (при цьому суб'єктом господарювання державного сектору економіки ведеться претензійно-позовна робота щодо такого контрагента);
- відсутності надходження оплати від дебітора протягом 365 днів.

Підприємство використовує спрощений підхід із використанням матриці забезпечень для визначення кредитних збитків за торговельною дебіторською заборгованістю та дебіторською заборгованістю орендарів, передбачений п. Б5.5.35 МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Зокрема, оцінку резерву очікуваних кредитних збитків Підприємство здійснює виходячи з класифікації заборгованості за факторами ризику:

#### КОЕФІЦІЄНТИ

ризик за факторами, що впливають на ризик невиконання зобов'язань

Ризик невиконання зобов'язань	Фактори, що впливають на ризик невиконання зобов'язань	Коефіцієнт ризику, відсотків
Низький	прострочення оплати до 30 днів	0,1
Середній (збільшення ризику)	прострочення оплати від 31 до 90 днів	5
	прострочення оплати від 91 до 120 днів	25
	прострочення оплати від 121 до 180 днів	30
	прострочення оплати від 181 до 365 днів	40
	прострочення оплати від 366 до 730 днів	60
Високий	прострочення оплати більше ніж на 730 днів	100
	відкриття провадження у справі про банкрутство контрагента, початок процедури ліквідації контрагента	
	безнадійна дебіторська заборгованість	
	форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили)	

Оцінка очікуваних кредитних збитків щодо торговельної дебіторської заборгованості здійснюється кожного звітного періоду (календарний рік) за описаними вище критеріями оцінки. На основі оцінки, здійснюється розрахунок резерву очікуваних кредитних збитків на кінець кожного звітного періоду (останній день календарного року). При цьому в обліку повинно бути відображене коригування на різницю між розрахованою сумою резерву на звітну дату і вже створеним резервом в попередніх періодах.

Резервування очікуваних кредитних збитків не здійснюється щодо дебіторської заборгованості за електричну енергію, якщо вона є не простроченою. Така дебіторська заборгованість є абсолютно

збалансованою з відповідною кредиторською заборгованістю та її погашення забезпечене через існування системи безакцептного списання коштів з ескроу-рахунків контрагентів.

Знецінення коштів на поточних, спеціальних та депозитних рахунках не здійснюється, якщо вони розміщені в банківській установі, кредитний рейтинг якої вище Аaa Національної рейтингової шкали та якщо на звітну дату не існує факту прострочення з боку банку повернення коштів.

Знецінення інших фінансових активів здійснюється за моделлю три крокового очікування кредитних збитків. На дату первісного визнання такого фінансового активу Підприємство визначає майбутні грошові потоки, стосовно яких є ризик їх не отримання (подія дефолту), та здійснює дисконтування таких потоків під первісну ефективну ставку, та застосовує очікуваний відсоток вірогідності дефолту, що може статися протягом наступних 12 місяців. Якщо на звітну дату очікування дефолту суттєво не збільшилося, то Підприємство продовжує оцінювати резерв під очікувані кредитні збитки з розрахунку вірогідності настання події дефолту протягом 12 місяців.

Якщо на звітну дату ризик не отримання грошових потоків, що були передбачені відповідним договором, суттєво зріс, проте подія дефолту є лише вірогідною, сума резерву під очікувані кредитні збитки визначається як сума дисконтованих грошових потоків, які не очікується отримати, під первісну ефективну ставку, та застосовує очікуваний відсоток вірогідності дефолту, що може статися протягом всього життєвого циклу фінансового активу.

При настанні події дефолту сума резерву під очікувані кредитні збитки визначається як сума дисконтованих грошових потоків, які не очікується отримати, під первісну ефективну ставку.

#### *Припинення визнання фінансових інструментів*

##### *Припинення визнання фінансового активу*

Підприємство припиняє визнання фінансового активу тоді й лише тоді, коли:

- спливає строк дії договірних прав на грошові потоки від такого фінансового активу, або
- Підприємство передає фінансовий актив (частину фінансового активу або частину групи однорідних фінансових активів), і таке передавання відповідає критеріям для припинення визнання.

Підприємство передає фінансовий актив або його частину лише тоді, коли:

- передає договірні права на одержання грошових потоків від такого фінансового активу; або
- зберігає за собою договірні права на одержання грошових потоків від такого фінансового активу, але бере на себе договірне зобов'язання виплачувати грошові потоки одному або кільком одержувачам за угодою, яка відповідає одночасно всім вимогам, визначеним в п. 3.2.5. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Підприємство під час передавання фінансового активу оцінює, в якому обсязі за ним залишаються ризики та вигоди від володіння фінансовим активом. При цьому:

- якщо Підприємство в основному передає всі ризики та вигоди від володіння фінансовим активом, то воно припиняє визнання фінансового активу і окремо визнає як активи або зобов'язання всі права та обов'язки, створені або збережені при передаванні;

- якщо Підприємство в основному зберігає за собою всі ризики та вигоди від володіння фінансовим активом, то Підприємство продовжує визнавати фінансовий актив;
- якщо Підприємство в основному не передає й не зберігає за собою всіх ризиків та вигід від володіння фінансовим активом, то Підприємство визначає, чи залишився за ним контроль над фінансовим активом:
  - якщо контроль за Підприємством не залишився, то визнання фінансового активу припиняється та всі права та обов'язки, створені або збережені при передаванні, окремо визнаються як актив або зобов'язання;
  - якщо контроль залишився за Підприємством, то фінансовий актив продовжує визнаватись у обсязі подальшої участі Підприємства у фінансовому активі.

При припиненні визнання фінансового активу або його частини, в прибутку чи збитку Підприємства визнається:

- різниця між балансовою вартістю (визначеною на дату припинення визнання) та одержаною компенсацією (включаючи всі одержані нові активи мінус усі прийняті нові зобов'язання) – при припиненні визнання фінансового активу в цілому;
- різниця між балансовою вартістю (визначеною на дату припинення визнання), віднесеною на ту частину, визнання якої припиняється та компенсацією, одержаною за ту частину, визнання якої припиняється (включаючи всі одержані нові активи мінус усі прийняті нові зобов'язання) – якщо переданий актив є частиною більшого фінансового активу, а передана частина відповідає критеріям припинення визнання в цілому, то попередня балансова вартість більшого фінансового активу розподіляється між тією частиною, визнання якої триває надалі, та тією частиною, визнання якої припиняється, на основі співвідношень справедливих вартостей таких частин станом на дату передавання. З цією метою збережений актив з обслуговування розглядається як та частина, визнання якої в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності Підприємства триває надалі.

Підприємство припиняє визнання дебіторської заборгованості, якщо Підприємство не має обґрунтованих очікувань щодо відновлення дебіторської заборгованості в цілому або її частини. Списання дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву очікуваних кредитних збитків. У випадку недостатності суми нарахованого резерву очікуваних кредитних збитків (або у випадку не нарахування такого резерву), сума перевищення безнадійної дебіторської заборгованості над величиною сформованого резерву (у розрізі контрагентів) виключається з складу активів та списується на інші операційні витрати.

При запровадженні системи нетінгу у розрахунках (тобто згортання дебіторської заборгованості з кредиторською заборгованістю одного і того ж контрагента) в бухгалтерський облік на підставі угоди про нетінг та двостороннього зведеного реєстру про нетінг вноситься запис про згортання взаємної дебіторської та кредиторської заборгованості одного і того ж контрагента та відображається сальдо розрахунків, яке є більшим (тобто або дебіторська заборгованість, або кредиторська заборгованість). Проведення нетінгу є припиненням визнання фінансового активу та фінансового зобов'язання у величині проведеного взаємозаліку.

Дебіторська та кредиторська заборгованість за розрахунки за електроенергію відображається у звітності розгорнуто. Дебіторська та кредиторська заборгованість за електричну енергію, за

послуги Підприємства відображається у звітності з урахуванням податку на додану вартість, оскільки розрахунки з контрагентами фактично передбачають оплату і податку на додану вартість. Для уникнення подвійного включення показників залишків ПДВ у звітності, залишки за технічними рахунками обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту (рахунки 644 та 643) згортаються один з одним та відображається залишок на нетто-основі.

#### *Припинення визнання фінансового зобов'язання*

Підприємство припиняє визнання фінансового зобов'язання (або частини фінансового зобов'язання) тоді й лише тоді, коли воно погашається: тобто тоді, коли зобов'язання, передбачене договором, виконано або анульовано, або коли сплив термін його виконання.

Різниця між балансовою вартістю фінансового зобов'язання (або частини фінансового зобов'язання), яке було погашене або передане іншій стороні, та виплаченою компенсацією, включаючи будь-які передані негрошові активи або прийняті зобов'язання, визнається в прибутку або збитку.

Підприємство проводить взаємозалік фінансових активів та фінансових зобов'язань лише тоді, коли Підприємство має юридично забезпечене право на взаємозалік визнаних сум і має намір або здійснити розрахунки на нетто-основі, або одночасно реалізувати актив і погасити зобов'язання.

#### **Оцінка справедливої вартості**

Всі активи та зобов'язання, справедлива вартість яких оцінюється або розкривається у фінансовій звітності, класифікуються в рамках описаної нижче ієрархії справедливої вартості на основі вихідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості в цілому:

- Рівень 1 – Ціни котирування (не скориговані) на активних ринках на ідентичні активи або зобов'язання
- Рівень 2 – Моделі оцінки, в яких суттєві для оцінки справедливої вартості вихідні дані, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, можна спостерігати прямо або опосередковано;
- Рівень 3 – Моделі оцінки, в яких суттєвих для оцінки справедливої вартості вихідних даних, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, немає у відкритому доступі.

У випадку активів і зобов'язань, які переоцінюються у фінансовій звітності на періодичній основі, Підприємство визначає необхідність їх переведення між рівнями ієрархії, повторно аналізуючи класифікацію (на підставі вихідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості в цілому) на кінець кожного звітного періоду.

Для цілей розкриття інформації про справедливую вартість Підприємство класифікувало активи та зобов'язання на основі їх характеру, притаманним їм характеристикам і ризикам, а також застосованого рівня в ієрархії справедливої вартості, як зазначено вище.

#### **Запаси**

Запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу в умовах ведення звичайної господарської діяльності Підприємства (товари), або утримуються у формі основних чи допоміжних матеріалів, що будуть використані у процесі надання послуг.

Запаси визнаються Підприємством, якщо вони належать йому і:

- існує велика ймовірність отримання економічної вигоди від їх використання в майбутньому;
- їх вартість може бути достовірно оцінена.

Для цілей бухгалтерського обліку запаси Підприємства включають:



- матеріали та інші матеріальні цінності, які призначені для господарських потреб, використовуються при наданні послуг/виконанні робіт;

Одиницею обліку запасів є окреме їх найменування або однорідна група, що мають однакове призначення та однакові умови використання.

Придбані матеріальні активи мають вартість до 1000 грн. за одиницю, або очікуваний строк використання яких менше року (незалежно від вартості) вони вважаються малоцінними швидкозношуваними предметами (далі - МШП).

Подання фінансової інформації у звітності пов'язане з витратами, і важливо, щоб ці витрати були виправдані вигодами від подання у звітності такої інформації. Витрати на оприбуткування та подальший облік МШП перевищують вигоди, що можуть бути отримані від інформації про них у фінансовій звітності.

Відповідно, вартість МШП, не слід визнавати запасами, вони підлягають врахуванню у складі витрат одразу при їх отриманні. Підтвердженням використання запасів в господарських операціях є акт на списання МШП на витрати, який складається в момент їх отримання. З метою забезпечення збереження вказаних предметів, вести оперативний кількісний облік таких предметів на позабалансовому рахунку за місцями експлуатації і матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

#### *Визнання запасів та їх первісна оцінка*

Визнання запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності Підприємства внаслідок їх придбання у постачальників відбувається у разі досягнення усіх критеріїв передачі контролю згідно з п. 38 МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами», а саме:

- Підприємство зобов'язане здійснити оплату за актив;
- Підприємство має право власності на актив;
- Підприємство фізично володіє активами;
- до Підприємства перейшли всі істотні ризики та вигоди, пов'язані з володінням активом;
- Підприємство прийняло актив, тобто отримало спроможність направляти використання активу та отримувати практично всі інші вигоди від активу.

Первісна оцінка та визнання запасів, придбаних у постачальників, здійснюється за собівартістю (первісна вартість). Суми витрат на придбання обліковуються методом прямого обліку шляхом включення до первісної вартості придбаних запасів при їх оприбуткуванні. Витрати понесені при придбанні різних найменувань запасів, включаються до первісної вартості таких запасів шляхом їх розподілу пропорційно вартості придбаних запасів у постачальників, якщо такий розподіл можливо здійснити без надмірних витрат і зусиль.

Витрати на придбання запасів включають:

- вартість придбання запасів у постачальників, що є фактичною вартістю придбання запасів, яка зазначена у первинних документах, якими підтверджується операція з купівлі-продажу запасів (наприклад, видаткова товарна накладна, рахунок, акт приймання-передачі товарів, тощо). Підприємство зменшує ціну придбання запасів на суму отриманих знижок;
- витрати на транспортування, навантаження і розвантаження;
- ввізне мито та інші податки (окрім тих, що згодом відшкодовуються Підприємству);
- інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням запасів.

Запаси, одержані Підприємством безкоштовно, під час їх первісного визнання оцінюються за справедливою вартістю з урахуванням фактично понесених витрат на доставку запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.

*Подальша оцінка запасів на дату балансу*

Після первісного визнання, Підприємство оцінює запаси за меншою з таких двох величин на кожну дату балансу:

- собівартістю (первісною вартістю) або
- чистою вартістю реалізації.

Чиста вартість реалізації – попередньо оцінена ціна продажу у звичайному ході бізнесу мінус попередньо оцінені витрати на завершення та попередньо оцінені витрати, необхідні для здійснення продажу.

Собівартість запасів повинна включати всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.

Підприємство регулярно за результатами щорічної інвентаризації, а також на інші дати, визначені окремими розпорядженнями керівництва, робить оцінку існування ознак знецінення запасів (за наявності необхідної інформації) та визначає суму такого знецінення або відновлення вартості запасів. Аналіз ознак знецінення запасів та визначення сум такого знецінення або відновлення вартості проводить орган, наведений у додатку 1 «Професійні судження». Знецінення визнається у випадку, якщо собівартість запасів може виявитися невідшкодованою через зменшення їх вартості у зв'язку з пошкодженням, частковим або повним старінням, незатребуваністю, внаслідок зміни ринкових цін або зростання необхідних витрат на приведення запасів до необхідного стану для їх використання або продажу.

Сума уцінки первісної вартості запасів до чистої вартості реалізації на дату балансу включається до складу інших операційних витрат. Сума будь-якого часткового списання запасів до їх чистої вартості реалізації, та всі втрати запасів повинні визнаватися витратами періоду, в якому відбувається часткове списання.

У разі якщо обставини, що викликали уцінку запасів нижче собівартості, більше не існують або такі запаси використані у господарській діяльності, резерв знецінення щодо таких запасів відповідно сторнується на суму, що не перевищує визнане раніше знецінення відповідного найменування запасу. Сума відновлення корисності запасів відображається як зменшення інших операційних витрат зі знецінення в межах відповідної статті витрат, а сума перевищення визнається у складі інших операційних доходів. Сума будь-якого сторнування, будь-якого часткового списання запасів, що виникає у результаті збільшення чистої вартості реалізації, повинна визнаватися як зменшення суми запасів, визнаної як витрати у періоді, в якому відбулося сторнування.

Вартість запасів списуються до чистої вартості реалізації на індивідуальній основі відносно кожної одиниці обліку запасу окремо. Для списання вартості запасів до чистої вартості реалізації Підприємство може об'єднувати подібні запаси або взаємопов'язані одиниці запасів у випадку, якщо такі запаси відносяться до однієї номенклатурної групи запасів, мають подібне призначення або кінцеву мету використання, продаються в одному географічному регіоні, але практично не можуть бути оцінені окремо від інших одиниць даної номенклатурної групи запасів.

Розрахункові оцінки чистої вартості реалізації запасів повинні ґрунтуватися на найбільш достовірній доступній інформації та враховувати коливання цін або вартості після закінчення звітного періоду, якщо вони відображають умови, що мали місце на кінець звітного періоду.

*Оцінка запасів при вибутті*

При відпуску запасів оцінка їх вибуття здійснюється за собівартістю перших за часом надходження запасів за методом ФІФО;

Підприємство використовує один і той же метод оцінки для всіх одиниць запасів, які мають однакове призначення та однакові умови використання.

Вартість малоцінних і швидкозношуваних предметів (МШП) повністю списується на відповідну статтю витрат при їх закупівлі. Подальший облік МШП ведеться в кількісному вираженні на відповідних позабалансових рахунках.

### **Гроші та їх еквіваленти**

Грошові кошти та їх еквіваленти складаються з грошових коштів на банківських поточних та спеціальних рахунках, готівки у касі та короткострокових банківських депозитів зі строком первісного розміщення до 90 днів. Відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги», Підприємство, як кваліфікований надавач електронних довірчих послуг, здійснює таку діяльність за умови внесення коштів на поточний рахунок із спеціальним режимом використання у банку (рахунок в органі, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів) або страхування цивільно-правової відповідальності для забезпечення відшкодування шкоди, яка може бути завдана користувачам таких послуг чи третім особам. Розмір внеску на поточному рахунку із спеціальним режимом використання у банку (рахунку в органі, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів) або страхової суми не може становити менш як 1000 мінімальних розмірів заробітної плати. Відповідно, кошти, що зберігаються на такому рахунку не вважаються грошовими коштами або їх еквівалентами. Залишок таких коштів відображається в складі необоротних активів в категорії «фінансові активи за амортизованою вартістю», та в розкриттях за ліквідністю зазначається в складі найостаннішого часового проміжку погашення фінансових активів.

### **Забезпечення**

Забезпечення визнаються, якщо Підприємство має поточне зобов'язання (юридичне або добровільне), яке виникло у результаті минулої події, є значна ймовірність того, що для погашення зобов'язання буде потрібний відтік економічних вигід, і може бути зроблена надійна оцінка суми такого зобов'язання. Якщо вплив тимчасової вартості грошей істотний, забезпечення дисконтуються за поточною ставкою до оподаткування, яка відображає, коли це може бути застосовано, ризики, характерні для конкретного зобов'язання. Якщо застосовується дисконтування, то збільшення забезпечення з часом визнається як витрати на фінансування.

#### *Довгострокові забезпечення виплат працівникам*

Щорічно, перед складанням річної фінансової звітності Підприємство розраховує залишок довгострокового забезпечення по виплаті одноразової матеріальної допомоги, яка надається працівнику при його звільненні за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію (за віком, на пільгових умовах, по інвалідності) вперше. Розрахунок базується на розмірі стажу роботи в електроенергетиці та відповідної кількості посадових окладів, яка залежить від стажу роботи в електроенергетиці. Виплати по закінченні трудової діяльності – це програми виплат по закінченні трудової діяльності, в рамках яких у Підприємства виникають зобов'язання з пенсійних виплат в майбутньому. Виплати по закінченню трудової діяльності Підприємства включають зобов'язання щодо виплати пенсій, передбачені Колективним договором. Зобов'язання з виплат по закінченню трудової діяльності визнаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності Товариства як забезпечення в порядку, визначеному МСБО 19 «Виплати працівникам».

Сума забезпечення визначається незалежним актуарієм. Розподіл суми поточних послуг на собівартість наданих послуг та адміністративні витрати здійснюється пропорційно чисельності працівників, визначеної на кінець звітного року, витрати на оплату праці яких відображаються відповідно в складі собівартості наданих послуг та адміністративних витрат. Вартістю раніше виконаних робіт працівником є збільшення поточної вартості зобов'язань за програмою з визначеною виплатою щодо робіт, виконаних працівником у попередніх періодах, що виникає у звітному періоді в результаті запровадження виплат по закінченні трудової діяльності або інших довгострокових виплат працівникам або в результаті їхніх змін.

## **Податок на прибуток**

### **Поточний податок**

Поточні податкові активи і зобов'язання за поточний та попередні періоди оцінюються за сумою, передбачуваною до отримання як відшкодування від податкових органів або до сплати податковим органам. Податкові ставки та податкове законодавство, які застосовуються для розрахунку цієї суми, – це ставки і закони, прийняті або практично прийняті на звітну дату.

### **Відстрочений податок**

Відстрочений податок на прибуток нараховується за методом балансових зобов'язань за усіма тимчасовими різницями на звітну дату між балансовою вартістю активів і зобов'язань, для цілей фінансового обліку та вартістю, що приймається до уваги у податковому обліку.

Відстрочені податкові зобов'язання визнаються за усіма оподатковуваними тимчасовими різницями, крім випадків, коли:

- відстрочене податкове зобов'язання виникає в результаті первинного визнання активу або зобов'язання у господарській операції, яка не є об'єднанням компаній, і яке на момент здійснення операції не впливає ні на бухгалтерський прибуток, ні на оподаткований прибуток або збиток; і

Відстрочені податкові активи визнаються за усіма оподатковуваними тимчасовими різницями і перенесенням на наступні періоди податкових збитків, якщо існує ймовірність отримання оподаткованого прибутку, щодо якого можна застосувати тимчасову різницю, а також використовувати податкові збитки, перенесені на наступні періоди, крім випадків, коли:

- відстрочений податковий актив, що стосується тимчасових різниць, виникає у результаті первісного визнання активу або зобов'язання в господарській операції, яка не є об'єднанням компаній, і який на момент здійснення операції не впливає ні на бухгалтерський прибуток, ні на оподатковуваний прибуток або збиток; і
- щодо податкового збитку, що переноситься на наступні податкові періоди, відстрочені податкові активи визнаються, тільки якщо існує ймовірність отримати достатній оподатковуваний прибуток, у відношенні якого можна застосувати раніше накопичений податковий збиток

Балансова вартість відстрочених податкових активів переглядається на кожну дату складання звіту про фінансовий стан і зменшується, якщо більше не існує ймовірності отримання достатнього оподаткованого прибутку, який дозволив би реалізувати частину або усю суму такого відстроченого податкового активу. Невизнані раніше відстрочені податкові активи переоцінюються на кожну дату звіту про фінансовий стан і визнаються тоді, коли виникає ймовірність отримання у майбутньому оподаткованого прибутку, що дає можливість реалізувати відстрочений податковий актив.

Відстрочені податкові активи та зобов'язання визначаються за ставками податку, застосування яких очікується при реалізації активу або погашення зобов'язання, на підставі діючих або оголошених (і практично прийнятих) на дату звіту про фінансовий стан податкових ставок і положень податкового законодавства. Відстрочений податок, який належить до статей, визнаних не у складі прибутку чи збитку, також не визнається у складі прибутку або збитку. Статті відстрочених податків визнаються відповідно до операцій, які покладені в їхню основу, або у складі іншого сукупного доходу, або безпосередньо в капіталі. Відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання підлягають взаємозаліку за наявності повного юридичного права зарахувати поточні податкові активи у рахунок поточних податкових зобов'язань і якщо вони відносяться до податків на прибуток, накладених тим самим податковим органом на той же суб'єкт господарювання.

Для розрахунку податку на прибуток застосовані такі ставки податку на прибуток:

з 1 січня 2021 р.

-18%

При розрахунку сум відстрочених податкових активів і зобов'язань Підприємство використовувала ставки податку, які, як очікується, діятимуть у період сторнування тимчасових різниць, які призвели до виникнення відповідних відкладених податкових активів і зобов'язань.

### Визнання доходів

Визнання доходу здійснюється Підприємством відповідно до п'яти-крокової моделі визнання доходу:

- ідентифікація договору;
- виявлення зобов'язань щодо виконання;
- визначення ціни операції;
- розподіл ціни операції;
- визнання доходу.

Об'єктом обліку доходів від реалізації є індивідуальний контракт з клієнтом. Під контрактом розуміється угода між двома або більше сторонами, яка породжує юридично захищені права та обов'язки, яка необов'язково має юридичну форму договору. Підприємство обліковує *договір з клієнтом*, який належить до сфери застосування цього стандарту, тільки тоді, коли виконуються всі перелічені далі критерії:

- сторони договору схвалили договір (письмово, усно чи у відповідності з іншою звичною практикою ведення бізнесу) і готові виконувати свої зобов'язання;
- можливо визначити права кожної сторони відносно товарів або послуг, які будуть передаватися;
- можливо визначити умови оплати за товари або послуги, які будуть передаватися;
- договір має комерційну сутність (тобто очікується, що ризик, час або величина майбутніх грошових потоків суб'єкта господарства зміняться внаслідок договору);
- цілком імовірно, що Підприємство отримає компенсацію, в обмін на товари або послуги, які будуть передані клієнту.

На момент укладення договору Підприємство оцінює товари або послуги, обіцяні у договорі з клієнтом, та визначає як зобов'язання щодо виконання кожну обіцянку передати клієнтові товар чи послугу (або сукупність товарів чи послуг), які є відокремленими або серію відокремлених товарів або послуг, які по суті є однаковими та передаються клієнтові за однією і тією самою схемою. Товар або послуга, обіцяні Підприємством клієнтові, є відокремленими, якщо виконуються обидва такі критерії:

- клієнт може мати вигоду від товару або послуги або саму по собі, або разом з іншими ресурсами, які клієнт може легко отримати (тобто цей товар або послуга здатна бути відокремленою); та
- обіцянку Підприємства передати товар або послугу клієнтові можна відокремити від інших обіцянок у даному договорі (тобто товар або послуга є відокремленою у контексті даного договору).

Відповідно до вимог Концептуальної основи, дохід — це збільшення активів або зменшення зобов'язань, наслідком якого є зростання власного капіталу, крім як унаслідок здійснення внесків держателями вимог до власного капіталу. Витрати — це зменшення активів або збільшення зобов'язань, наслідком якого є зменшення власного капіталу, крім як унаслідок здійснення розподілу держателям вимог до власного капіталу. Операції з купівлі-продажу електричної енергії не змінюють власний капітал Підприємства, оскільки ціна купівлі не може відрізнятись від ціни продажу та навпаки.

Також МСФЗ 15 містить спеціальні додаткові вимоги щодо класифікації сторони у договорі як принципала чи агента. Зокрема, вони полягають у наступному: якщо у наданні товарів або послуг клієнтові задіяна інша сторона, то суб'єкт господарювання має визначити, який характер має його обіцянка: чи вона є зобов'язанням щодо виконання, яке передбачає надання зазначених товарів або послуг ним самим (у такому випадку суб'єкт господарювання є принципалом), чи організацію надання цих товарів або послуг іншою стороною (у такому випадку суб'єкт господарювання є агентом).

Суб'єкт господарювання визначає чи він є принципалом, чи агентом для кожного окремого товару або послуги, обіцяних клієнтові. Зазначений товар або послуга є відокремленим товаром або послугою (або відокремленою сукупністю товарів або послуг), які будуть надані клієнтові. Якщо договір з клієнтом містить більше ніж один зазначений товар або послугу, суб'єкт господарювання може бути принципалом для деяких зазначених товарів або послуг і агентом для інших.

Щоб визначити характер своєї обіцянки, суб'єкт господарювання має: (а) ідентифікувати зазначені товари або послуги, які будуть надані клієнтові (як, наприклад, право на товар або послугу, що надається іншою стороною; та (б) оцінити, чи контролює він кожен зазначений товар або послугу перед передачею товару або послуги клієнту.

Суб'єкт господарювання є принципалом, якщо він контролює зазначений товар або послугу до того, як він передає цей товар або послугу клієнтові. Однак суб'єкт господарювання не обов'язково контролює зазначений товар, якщо суб'єкт господарювання отримує юридичне право власності на цей товар лише на дуже короткий час безпосередньо перед тим, як юридичне право власності переходить до клієнта. Суб'єкт господарювання, який є принципалом, може задовольняти зобов'язання щодо виконання з надання зазначеного товару або послуги сам, або він може залучити іншу сторону (наприклад, субпідрядника), щоб задовольнити все або частину зобов'язання щодо виконання від свого імені.

Коли інша сторона бере участь у наданні товарів або послуг клієнту, суб'єкт господарювання, який є принципалом, отримує контроль над будь-чим із далі наведеного: (а) товаром або іншим активом від іншої сторони, який потім передається клієнту; (б) правом на послугу, яку має виконувати інша сторона, яке надає суб'єкту господарювання можливість спрямувати цю сторону на надання послуги клієнту від імені суб'єкта господарювання; (в) товаром або послугою від іншої сторони, що надалі поєднуються із іншими товарами або послугами в наданні зазначеного товару або послуги клієнту. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання надає суттєві послуги з поєднання товарів або послуг, наданих іншою стороною, у зазначений товар або послугу, щодо яких клієнт уклав договір, суб'єкт господарювання контролює зазначений товар або послугу до того, як цей товар або послугу передано клієнту. Це відбувається тому, що клієнт спочатку отримує контроль над компонентами зазначених товарів або послуг (які включають товари або послуги від інших сторін) та спрямовує їх використання для створення комбінованого результату, який є зазначеним товаром або послугою.

Суб'єкт господарювання є агентом, якщо зобов'язання щодо виконання суб'єкта господарювання полягає в організації надання зазначеного товару або послуги іншою стороною. Суб'єкт господарювання, що є агентом, не контролює зазначений товар або послугу, надані іншою стороною, до того, як цей товар або послуга була передана клієнту. Коли (або в міру того, як) суб'єкт господарювання, який є агентом, задовольняє зобов'язання щодо виконання, то цей суб'єкт господарювання визнає дохід у розмірі будь-якої плати або комісії, на які він очікує отримати право в обмін на організацію надання зазначеного товару або послуги іншою стороною. Платою або комісією суб'єкта господарювання може бути чиста сума компенсації, яку суб'єкт господарювання залишає собі після сплати іншій стороні компенсації, отриманої в обмін на товари

або послуги, які мають бути надані цією стороною.

Показники того, що суб'єкт господарювання контролює зазначений товар або послугу до того, як вони передаються клієнтові (а отже є принципалом) включають, зокрема, таке:

- Суб'єкт господарювання несе першочергову відповідальність за виконання обіцянки надати зазначений товар або послугу. Це, зазвичай, включає відповідальність за прийнятність зазначеного товару або послуги (наприклад, першочергову відповідальність за відповідність товару або послуги вимогам клієнта). Якщо суб'єкт господарювання несе першочергову відповідальність за виконання обіцянки надати вказаний товар або послугу, це може означати, що інша сторона бере участь в наданні зазначеного товару або послуги від імені суб'єкта господарювання.

- Суб'єкт господарювання несе ризик щодо запасів до того, як зазначені товари або послуги були передані клієнту, або після передачі контролю клієнту (наприклад, якщо клієнт має право на повернення). Наприклад, якщо суб'єкт господарювання отримує або зобов'язується отримати зазначений товар або послугу перед укладанням договору з клієнтом, це може означати, що суб'єкт господарювання має здатність керувати використанням товару або послуги та отримувати практично всі інші вигоди від них до того, як їх буде передано клієнту.

- Суб'єкт господарювання може на власний розсуд встановлювати ціни на зазначені товари або послуги. Встановлення ціни, яку клієнт сплачує за зазначений товар або послугу може означати, що суб'єкт господарювання має можливість керувати використанням цього товару або послуги та отримувати практично всі інші вигоди. Проте, агент може мати можливість встановлення цін в деяких випадках. Наприклад, агент може мати певну гнучкість у встановленні ціни для отримання додаткового доходу від своєї послуги з організації надання іншими сторонами товарів або послуг.

Зважаючи на те, що:

- Підприємство не впливає на формування ціни на електричну енергію, а саме не подає заявки з цінами купівлі-продажу електричної енергії;
  - Підприємство здійснює купівлю-продаж електричної енергії виключно за запитом та в обсягах визначених продавцем та/або покупцем;
  - відповідальність за небаланси електричної енергії несе оператор системи передачі;
  - Підприємство виконує функцію із організації продажу електричної енергії та відповідає лише за проведення розрахунків за результатами торгів,
- Отже, відповідно до МСФЗ 15, за договорами купівлі-продажу електричної енергії Підприємство виступає агентом та повинне визнавати у складі доходів лише агентську винагороду у розмірі змінного та фіксованого платежів від учасників ринку.

### **Визнання витрат**

Підприємство визнає витрати в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності за умови дотримання двох критеріїв:

- є ймовірність зменшення (вибуття) майбутніх економічних вигод, пов'язаних зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань;
- витрати (сума зменшення активів або збільшення зобов'язань) може бути достовірно визначена.

Основні особливості визнання витрат у звіті про прибутки та збитки такі:

- дотримання безпосереднього взаємозв'язку між понесеними витратами та заробленим доходом від конкретних статей або відповідності понесених витрат доходам;
- використання процедур систематичного і раціонального розподілу у випадку, коли виникнення економічних вигід очікується протягом декількох звітних періодів і

зв'язок з доходом можна визначити лише в широких межах або непрямо;

- визнання витрат відбувається негайно (у періоді їх понесення) у випадках, коли: (1) вони не створюють очікуваних майбутніх економічних вигід; (2) актив перестає відповідати критеріям визнання активу в балансі; (3) витрати не можливо прямо пов'язати з доходом певного періоду; (4) при виникненні зобов'язань без визнання конкретного активу.

Витрати в бухгалтерському обліку Підприємства класифікуються:

- собівартість наданих послуг з організації торгів
- адміністративні витрати;
- інші операційні витрати.
- фінансові витрати.

Капіталізації підлягають лише ті витрати, що безпосередньо відносяться до придбання, будівництва (поліпшення) чи створення кваліфікаційного активу. Інші фінансові витрати визнаються у складі прибутку чи збитку відповідного періоду.

## **Облік оренди**

### **Загальні підходи до обліку оренди**

Об'єктом обліку в операціях оренди є окремий договір оренди. На початку дії договору Підприємство оцінює чи є договір орендою, або чи містить договір оренду. Договір є договором оренди, чи договором, який містить оренду, якщо договір передає Підприємству право контролювати користування ідентифікованим активом протягом певного періоду часу в обмін на компенсацію.

Щоб оцінити, чи передає договір Підприємству право контролю використання ідентифікованого активу на певний період часу, Підприємство оцінює чи має воно протягом усього періоду використання, обидва такі права:

- право отримувати в основному всі економічні вигоди від використання ідентифікованого активу; та
- право Підприємства керувати використанням ідентифікованого активу.

Економічні вигоди від використання активу:

- можуть бути отримані Підприємством прямо або опосередковано багатьма різними способами, такими як користування, утримування або надання активу в суборенду;
- включають основну і побічну продукцію (в тому числі потенційні грошові потоки, отримувані Підприємством від такої побічної продукції), а також інші економічні вигоди від використання активу, які можуть бути отримані Підприємством від торгової операції з третьою стороною;
- є наслідком використання активу у визначених межах права Підприємства на використання активу.

Підприємство має право керувати використанням ідентифікованого активу протягом усього періоду використання, лише якщо виконується одна з таких умов:

- Підприємство має право керувати, як і з якою метою актив використовується протягом усього періоду використання; або
- значущі рішення щодо того, як і з якою метою використовується актив, визначені наперед і



(i) Підприємство має право експлуатувати актив (або керувати іншим в експлуатації активу у дозволений ним спосіб) протягом усього періоду використання, причому орендодавець не має права змінювати його експлуатаційні інструкції; або

(ii) Підприємство спроектувало актив (або конкретні аспекти активу) у такий спосіб, що наперед визначив, як і з якою метою актив використовуватиметься протягом усього періоду використання.

Підприємство проводить повторну оцінку договору чи є договір орендою, або чи містить договір оренди, лише якщо змінюються умови договору.

Датою початку оренди є, як правило, дата підписання акту приймання-передачі базового активу або іншого документа, який підписується Підприємством та орендодавцем і засвідчує передачу об'єкта майна в оренду Підприємству. В більшості випадків Підприємство визначає строк оренди в рамках строку дії орендного договору в кількості повних календарних місяців від дати початку оренди до дати закінчення строку дії договору. Підприємство переглядає строк оренди, якщо її період, який не підлягає достроковому припиненню, був змінений.

#### Облік отриманої оренди

В договорах оренди, в яких Підприємство виступає орендарем, компоненти оренди відокремлюються від компонентів, які не є орендою і які обліковуються згідно з іншими стандартами (наприклад, комунальні платежі та інші додаткові платежі, передбачені договорами оренди). Окремий ідентифікований актив в таких договорах є об'єктом обліку як актив з права користування. Одночасно з його визнанням визнається орендне зобов'язання.

Підприємство не визнає актив з права користування та орендне зобов'язання та відображає в обліку орендні платежі, пов'язані з орендою, як витрати на прямолінійній основі протягом строку оренди або на іншій систематичній основі, якщо така основа більше відображає модель отримання вигоди від об'єкта оренди, щодо:

- короткострокової оренди, коли строк оренди не перевищує 12 місяців і не очікується його пролонгація, та
- оренди, за якою базовий актив є малоцінним, тобто його вартість не перевищує 20 мінімальних заробітних плат, визначених на 1 січня року отримання орендованого активу.

#### Облік активу з права користування

На дату початку оренди Підприємство оцінює актив з права користування за його собівартістю.

Собівартість активу з правом використання складається з:

- суми первісної оцінки орендного зобов'язання;
- будь-яких орендних платежів, здійснених на дату початку оренди, за вирахуванням отриманих стимулів до оренди (такі стимули включають, зокрема, суму гарантійного платежу за договором оренди, у разі якщо відповідно до умов договору такий гарантійний платіж зараховується орендодавцем у якості орендного платежу за останній місяць/місяці оренди);
- будь-які первісні прямі витрати, понесені Підприємством; та
- оцінку витрат, які будуть понесені Підприємством у процесі демонтажу та переміщення орендованого активу, відновлення місця, на якому він розташований, або відновлення орендованого активу до стану, що вимагається умовами оренди, окрім випадків, коли такі витрати

здійснюються з метою виробництва запасів. Підприємство несе зобов'язання за такими витратами або на дату початку оренди, або внаслідок використання орендованого активу протягом певного періоду.

Після первісного визнання оцінка активу з права користування здійснюється за моделлю собівартості.

Нарахування амортизації об'єктів прав оренди здійснюється на щомісячній основі прямолінійним методом, починаючи з дати визнання. Якщо оренда передбачає отримання Підприємством права власності на базовий актив наприкінці строку оренди або якщо оцінка собівартості активу з права користування передбачає, що Підприємство скористається можливістю його придбати, то амортизація активу з права користування нараховується від дати початку оренди і до кінця строку корисного використання базового активу. В інших випадках актив з права користування амортизується з дати початку оренди до більш ранньої з двох таких дат: кінець строку корисного використання активу з права користування або кінець строку оренди.

#### *Облік орендного зобов'язання*

На дату початку оренди орендне зобов'язання оцінюється Підприємством за теперішньою вартістю орендних платежів, не сплачених на таку дату. Орендні платежі дисконтуються, застосовуючи припустиму ставку відсотка в оренді, якщо таку ставку можна легко визначити, і витрати (зусилля) на її визначення є прийнятними та значно меншими ніж потенційний вплив точності оцінки ставки на фінансову звітність Підприємства. В іншому разі Підприємство застосовує ставку додаткових запозичень. Для оцінки ставки додаткових запозичень Підприємство використовує інформацію Національного банку України, стосовно середньої ставки банківських кредитів, що надаються на умовах, аналогічних умовам договору оренди в частині строку та валюти розрахунків.

Після дати початку оренди Підприємство оцінює орендне зобов'язання таким чином:

- збільшує балансову вартість зобов'язання з метою відображення проценту за орендним зобов'язанням;
- зменшує балансову вартість зобов'язання з метою відображення здійснених орендних платежів; та
- переоцінює балансову вартість з метою відображення будь-яких переоцінок або модифікацій оренди, передбачених п. 39-46 МСФЗ 16 «Оренда», або з метою відображення переглянутих по суті фіксованих орендних платежів.

Зобов'язання за договорами оренди відображаються у звіті про фінансовий стан у складі інших довгострокових і поточних зобов'язань із розкриттям детальної інформації у примітках до фінансової звітності. Процентні витрати за зобов'язанням з оренди відображаються у складі фінансових витрат. Якщо орендні платежі передбачені у іноземній валюті (не має значення, чи будуть платежі у валюті або в еквіваленті в гривнях, але за курсом, що кожного разу в обов'язковому порядку застосовується для здійснення оплати оренди, таке зобов'язання вважається зобов'язанням в іноземній валюті, та його залишок підлягає перерахунку в гривні на кінець кожного місяця.

Якщо на підставі додаткової угоди до договору оренди змінюється строк оренди або орендна плата, Підприємство здійснює переоцінку орендного зобов'язання шляхом визначення дисконтованої вартості переглянутих грошових потоків. Якщо змінюється строк оренди та сума орендної плати, то ставка дисконтування переглядається на дату переоцінки. Якщо перегляд